https://doi.org/10.33004/reumatizam-supp-73-1-8

Autonomni živčani sustav u sistemskim autoimunim bolestima

The Autonomic Nervous System in Systemic Autoimmune Diseases

Jasminka Milas-Ahić [1,2]

[1]*Zavod za reumatologiju, kliničku imunologiju i alergologiju, Klinika za unutarnje bolesti, Klinički bolnički centar Osijek, Hrvatska*
[2]*Medicinski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek, Hrvatska*

Autonomni živčani sustav (ANS) ima važnu ulogu u održavanju homeostaze regulacijom kardiovaskularnog, probavnog i termoregulacijskog sustava te sudjeluje u modulaciji imunološkog odgovora. Istraživanja upućuju na povezanost sustavne upale i autoimunih procesa s poremećajem autonomne funkcije. U bolesnika sa sistemskim eritemskim lupusom (SLE), reumatoidnim artritisom (RA), Sjögrenovim sindromom, sistemskom sklerozom, upalnim miopatijama i vaskulitisima mogu se razviti različiti oblici disautonomije. Mogući mehanizmi uključuju kroničnu upalu, izravno oštećenje autonomnih živčanih vlakana, neuropatiju malih vlakana, vaskularne i metaboličke promjene te djelovanje funkcionalnih autoantitijela usmjerenih prema strukturama autonomnog živčanog sustava. Najčešće kliničke manifestacije uključuju ortostatsku hipotenziju, tahikardiju, poremećaje srčanog ritma, gastrointestinalne motoričke poremećaje, abnormalno znojenje, poremećaje mokrenja i seksualne funkcije te termoregulacijske smetnje. Simptomi se često preklapaju s umorom, fibromialgijom, manifestacijama osnovne autoimune bolesti ili nuspojavama lijekova, zbog čega disautonomija može dugo ostati neprepoznata. Kardiovaskularna autonomna disfunkcija može se procijeniti mjerenjem krvnog tlaka i srčane frekvencije pri promjeni položaja, testom dubokog disanja, Valsalvinim manevrom, tilt- table testom i analizom varijabilnosti srčane frekvencije. Posebno je važna dvosmjerna povezanost ANS-a i upalnog odgovora. Vagusni živac putem kolinergičkog protuupalnog puta može modulirati proizvodnju proinflamatornih citokina, dok kronična upala može dovesti do poremećaja autonomne ravnoteže, uključujući pojačanu simpatičku i oslabljenu parasimpatičku aktivnost. Takva međusobna povezanost može pridonijeti održavanju upalnog odgovora i autonomne disfunkcije. Liječenje treba biti individualizirano i usmjereno na kontrolu osnovne autoimune bolesti te ublažavanje autonomnih simptoma. Važne su nefarmakološke i simptomatske mjere, osobito kod ortostatske intolerancije, dok se u odabranim slučajevima primjenjuje imunomodulacijsko liječenje. Sustavno prepoznavanje simptoma i pravodobna dijagnostika autonomne disfunkcije mogu pridonijeti boljoj procjeni bolesti, kvaliteti života i individualizaciji liječenja.

Ključne riječi: autonomni živčani sustav, autonomna disfunkcija, sistemske autoimune bolesti
Keywords: autonomic nervous system, autonomic dysfunction, systemic autoimmune diseases
E-mail adresa prezentirajućeg autora: jmilasahic@gmail.com
Izjava o sukobu interesa: nema sukoba interesa